

Bakó Eszter Bernadett

Pécsi Tudományegyetem, Bölcsész- és Társadalomtudományi Kar
Nyelvtudományi Doktori Iskola
Alkalmazott Nyelvészet Program

**Felnőtt analfabéta bevándorlók nyelvi integrációja
Németországban –
Oktatási tapasztalatok az írás-olvasás kurzuson**

<https://doi.org/10.48040/PL.2021.1>

Tanulmányomban felnőtt analfabéta bevándorlók német nyelvtanulásának folyamatát vizsgálom. A kutatást Németországban egy 980 tanórából álló alfabetizációs kurzus keretében végeztem, ahol német mint idegen nyelv tanárként 6 afgán és 4 gambiai résztvevőt oktattam. A vizsgált csoport tagjai alacsony iskolázottságúak voltak. A hat afgán résztvevő anyanyelvén (dari) sem rendelkezett írásbeli ismeretekkel, így mind az arab, mind pedig a latin betűs írásmód terén analfabéták voltak. A gambiai tanulók ezzel szemben anyanyelvükön (mandinka) kívül beszéltek angolul, valamint voltak előismereteik az ehhez kapcsolódó latin betűs írásrendszer terén is. A tanfolyam célja a résztvevők alfabetizálása, valamint a KER szerinti A2-es nyelvi szint elérése volt. A tanulmány kevert módszerű kutatáson alapul, tehát a kvalitatív szóbeli és írásbeli nyelvi mérések eredményeit számszerűsített, kvantitatív formában adom meg. Az ehhez szükséges adatgyűjtés három fázisban zajlott. Egy kurzust megelőző szintfelmérő teszt segítségével vizsgáltam a bemeneti tényezőket. Ezt követően a folyamattényezőket rendszeres kurzusközi felmérésekkel térképeztem fel. Végül a kimeneti tényezőket a tanfolyamot záró telc írásbeli és szóbeli nyelvvizsga feladatlapjával mértem fel.

Kulcsszavak: alfabetizációs kurzus, bevándorlók oktatása, felnőtt analfabéták, nyelvi integráció, német nyelv oktatása

Bevezetés

Jelen tanulmány témája a felnőtt, analfabéta bevándorlók nyelvtanulási folyamatának vizsgálata Németországban. 2015 októberétől Németországban, Baden-Württemberg tartományban oktatok német mint idegen nyelvet külföldi, felnőtt hallgatóknak. 2015 volt a nagy migrációs hullám éve is, mellyel egyidejűleg a német állam számtalan nyelvi, integrációt elősegítő, valamint a munkaerőpiaci orientációt és elhelyezkedést szolgáló tanfolyamot hirdetett meg. Nyelvtanárként széles körben szereztem tapasztalatokat ezen kurzusokon folytatott oktatási tevékenységem során, melyek közül most az analfabétáknak szervezett írás-olvasás kurzust (=Alphabetisierungskurs) kívánom bemutatni. A kurzus hivatalos neve BEF

Alpha – Bildungsjahr für Erwachsene Flüchtlinge zwischen 20 und 35 Jahren ohne oder mit geringen Sprach- und Schriftkenntnissen. A szervezési és finanszírozási feladatokat a Szövetségi Bevándorlási és Menekültügyi Központ (Bundesamt für Migration und Flüchtlinge, BAMF), valamint a Szövetségi Munkaügyi Központ (Bundesagentur für Arbeit) látja el, mely hivatalok felnőttoktatási intézményeket bízhatnak meg a kurzusok lebonyolításával.

A kutatás körülményei és résztvevői

A vizsgált kurzus helyszíne, időtartama és nyelvi szintje

Oktatási tevékenységemmel egybekötött empirikus kutatásaimat 2017 áprilisa és 2018 februárja között végeztem egy rottweili oktatási intézményben. A gyakorlatban megfigyelt írás-olvasás kurzus a mintegy 10 hónapnyi időtartam alatt 980 tanítási egységet foglalt magába. Az oktatás hétfőtől péntekig, heti 28 órában zajlott. A kurzus célkitűzése (BAMF, 2015:48) a KER (Közös Európai Referenciakeret: Oktatási Hivatal NYAK, 2002) szerinti A2.2-es nyelvi szint elérése volt. A vizsgálat résztvevőinek a kurzus során nyújtott tanórai teljesítménye alapján azonban oktatási intézményünkben az a döntés született, hogy a tanfolyam végén egy iskolán belüli A1.2-es szintű telc (2017) próbatesztet bonyolítunk le. A vizsga szintjével kapcsolatos döntés okait a 2) kutatási kérdés tárgyalja, mely a tanulók kurzusközi teljesítményét vizsgálja.

A vizsgált csoport összetétele

Kutatásom résztvevőit a vonatkozó adatok követhetősége érdekében monogramokkal azonosítom, megőrizve ezzel anonimitásukat.

A tanulók 21 és 33 év közötti menekültek voltak. Nemüket és nemzetiségüket tekintve 6 gambiai férfi (KE, BU, EB, MA, CE, AL), 2 afgán férfi (AB, TA), valamint 4 afgán nő (AR, NE, SA, MA), tehát összesen 12 tanuló vett részt a tanfolyamon. Az oktatás második hónapját követően 2 gambiai férfi (KE, BU) megszakította tanulmányait. Ennek okán a szintfelmérő teszten 12, míg a további felméréseken 10 tanuló vett részt. Nyelvismeretüket illetően az afgán tanulók anyanyelve a dari volt, idegen nyelvet nem beszéltek. A gambiai résztvevők anyanyelve a mandinka volt, és rendelkeztek angol nyelvismerettel is, mely Gambiában hivatalos nyelv. Az iskolában eltöltött évek száma a gambiai tanulók esetében 3-5, az afgán tanulók esetében pedig 2-4 év. Egy afgán tanuló (AB) elmondása szerint

egyáltalán nem járt oktatási intézménybe. A kutatás résztvevőire vonatkozó adatokat az 1. táblázat összesíti.

1. táblázat. A vizsgált csoport összetétele

A vizsgált csoport összetétele						
Név	Nemzetiség	Anyanyelv	Egyéb nyelvismeret	Nem	Kor	Iskolai évek
AB	afgán	dari	-	férfi	31	0
AR	afgán	dari	-	nő	28	2
MA	afgán	dari	-	nő	32	2
SA	afgán	dari	-	nő	33	2
NE	afgán	dari	-	nő	29	2
TA	afgán	dari	-	férfi	28	4
KE	gambiai	mandinka	angol	férfi	27	3
BU	gambiai	mandinka	angol	férfi	26	3
EB	gambiai	mandinka	angol	férfi	26	3
MA	gambiai	mandinka	angol	férfi	24	4
CE	gambiai	mandinka	angol	férfi	21	5
AL	gambiai	mandinka	angol	férfi	23	5

Az empirikus kutatás elméleti háttere és célja

A kutatás kivitelezése és az adatgyűjtő eljárások

A tanulmány tematikájából kiindulva a vizsgálatok az adatgyűjtési eljárások közül a résztvevő megfigyelésre épülnek (Döring – Bortz, 2016:324) melyen belül különösen az akciókutatás módszere (Lewin, 1946:34–46) alkalmas a tanulási folyamatok megfigyelésére. A tanulmány kevert módszerű kutatáson alapul, melynek során a kvalitatív méréseket írásbeli tesztek és szóbeli interakciók során végeztem, az eredményeket pedig számszerűsített, kvantitatív adatok formájában elemzem (Bryman, 2012:628).

Az adatgyűjtés három szakaszban történt, melyek a bemeneti, a folyamat, valamint a kimeneti tényezők (Báthory, 2000; Goodlad – Klein, 1970; Tyler, 1949: idézi Bárdossy, 2006:126) vizsgálatát célozzák. A bemeneti tényezőkön belül a kurzust megelőző szintfelmérő teszt eredményeit tárgyalom (GoetheInstitut, 2010). A folyamat-tényezők vizsgálata a kurzusközi felméréseken alapul, melyeket saját készítésű feladatlapok és szóbeli felmérések segítségével végeztem, a kimeneti tényezőket pedig a kurzust záró telc A1 (2017) nyelvvizsga alapján tárgyalom.

A literációs készségek elméleti alapjai

Az alfabetizáltságra vonatkozó számos szakirodalmi forrás részletesen definiálja e jelenséget. Az UNESCO meghatározása szerint (1977:47, idézi Majzik, 1998) alfabetizáltak az az ember tekinthető, aki rendelkezik literációs készségekkel, vagyis az írás-olvasás-számolás alapkészségeivel. Az iskolai oktatással kapcsolatban fontos továbbá azt is kiemelni, hogy az UNESCO azon személyeket is analfabétának minősítheti, akik részesültek ugyan bizonyos szintű iskoláztatásban, de túl korán megszakították tanulmányaikat. Majzik (1998) rávilágít, hogy bizonyítottan az alsófokú iskola negyedik osztályának befejezése jelenti a tartós alfabetizáció küszöbét. A negyedik osztályba el nem jutottak, azt be nem fejezők néhány év múlva minden bizonnyal az analfabéták vagy félanalfabéták sorait fogják gyarapítani. A kutatásaim során vizsgált egyes résztvevők esetében is ez jellemző. Szükséges kiemelni továbbá, hogy alfabetizálás fogalma alatt tanulmányomban kizárólag a latin betűs írásrendszer megismertetését értem, tehát az írás-olvasás ezen jelrendszerrel történő oktatását.

Steklács megfogalmazásában (2013:95) írásbeli alapkészségek alatt azt értjük, ha az illető személy ismeri a betű-hang megfelelések szabályait, és automatizmusként alkalmazni is tudja azokat. Ehhez tartozik továbbá a szavak, mondatok elemi megértése, illetve a produkció terén a betűk, szavak, mondatok írásának képessége és egyszerűbb szövegek megalkotása. Funkcionális írásbeliség alatt egy összetettebb ismeret- és képességegyüttest értünk, melynek segítségével az egyén adekvátan tud az írásbeli nyelv használatával kommunikálni. Funkcionális analfabétáknak azon egyéneket tekintjük, akik nem tudnak megfelelni a fent nevezett elvárásoknak.

Az OECD (2013:21) a fentiekhez hasonlóan definiálja az alfabetizáltságot: alfabetizált az a személy, aki képes írott szavak és mondatok dekódolására és komplex szövegek interpretálására.

Tanulmányomban az alfabetizáltság szempontjából a következő definíciókat használok, illetve az alábbi három csoportot különítem el:

- Alfabetizált: az a személy, aki ismeri a latin betűs írásrendszert.
- Analfabéta: az a személy, aki bár részt vett iskolai oktatásban, a latin betűs írásrendszert azonban nem ismeri.
- Primer analfabéta: az a személy, aki nem vett részt iskolai oktatásban, így egyetlen írásrendszer terén sem rendelkezik ismeretekkel.

Kutatási kérdések

Az alfabetizációs kurzuson tett résztvevő megfigyeléseim során az alábbi kutatási kérdésekre keresek választ:

1. Bemeneti tényezők: Milyen előzetes literációs készségekkel rendelkeztek a résztvevők a kurzus megkezdése előtt?
2. Folyamat tényezők: Milyen eredményeket mutatnak a kurzusközi longitudinális felmérések az egyes résztvevők esetében?
3. Kimeneti tényezők: Milyen eredménnyel zárták a tanulók a tanfolyamot a telc A1.2 nyelvvizsga alapján?

Eredmények

1. Kutatási kérdés – Bemeneti tényezők: A BAMF szintfelmérő teszt (Goethe-Institut, 2010) eredményei

A kurzust megelőző szintfelmérő teszt szóbeli része a résztvevők személyére vonatkozó általános kérdéseket tartalmaz, melyeket a jelentkezőknek németül teszünk fel, és német nyelven kell ezeket megválaszolniuk is. A felmérés eredményeit a 2. táblázat foglalja össze.

2. táblázat. A csoport szóbeli szintfelmérő eredményei

A csoport szóbeli szintfelmérő eredményei														
Kérdés	Résztevők												Csoport átlaga	
	Afgán nők				Afgán férfiak			Gambiai férfiak						
	NE	AR	MA	SA	AB	TA	KE	BU	EB	MA	CE	AL		
1	Név	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	100%
2	Származási ország	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	100%
3	Város	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	100%
4	Anyanyelv	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	100%
5	Családi állapot	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	100%
6	Gyermekek száma	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	100%
7	Gyermekek kora	✗	✗	✗	✗	✗	✗	✗	✗	✗	✗	✗	✗	0%
8	Mennyi ideje van Németországban	✗	✗	✗	✗	✗	✗	△	✗	✗	△	△	✓	33%
9	Iskolában eltöltött évek száma	✗	✗	✗	✗	✗	✗	✗	✗	✗	✗	△	△	17%
10	Foglalkozás	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	58%
11	Beszélt idegen nyelvek	✗	✗	✗	✗	✗	✗	✓	✓	✓	✓	✓	✓	50%
12	Munkával kapcsolatos célok	✗	✗	✗	✗	✗	✗	✗	✗	✗	✗	✗	✗	0%
13	Nyelvtanulásra vonatkozó kérdések	✗	✗	✗	✗	✗	✗	✗	✗	✗	✗	✗	✗	0%
Össz. telj.		54%	54%	54%	54%	46%	46%	54%	62%	54%	69%	77%	77%	

Jelmagyarázat:

✗	Nem adott választ
✓	Helyes válasz
△	Angolul adott választ

A BAMF szintfelmérő teszt második része tíz különböző feladat kapcsán vizsgálja a jelentkezők írásbeliséggel kapcsolatos receptív és

produktív képességeit. Az írásbeli szintfelmérő eredményeit a 3. és a 4. táblázat összesíti.

3. táblázat. Afgán résztvevők írásbeli szintfelmérő eredményei

Afgán résztvevők írásbeli szintfelmérő eredményei															
Feladat	Max pont	Résztevő										Csoport			
		AB	NE	AR	MA	TA	SA	Átlag	Szórás						
1 Formanyomtatvány	7	0	0%	0	0%	0	0%	0,5	7%	0,5	7%	1	14%	5%	0,37
2a Betűre rámutatás	5	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	2	40%	2	40%	13%	0,94
2b Betű kiejtése	5	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	1	20%	1	20%	7%	0,47
3a Számokra rámutatás	5	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	1	20%	2	40%	10%	0,76
3b Szám megnevezése	5	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	0%	0,00
4 Betűkapcsolatok felolvasása	5	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	0%	0,00
5 eltérő szó kiválasztása	7	0	0%	0	0%	2	29%	2	29%	4	57%	3	43%	26%	1,46
6 Szavak felolvasása	5	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	0%	0,00
7 Mondatok felolvasása	3	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	0%	0,00
8 Mondatok lemásolása	3	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	0%	0,00
9 Szavak diktálás utáni írása	3	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	0%	0,00
10 Mondatok diktálás utáni írása	3	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	0%	0,00
Össz. telj.	56	0	0%	0	0%	2	4%	2,5	4%	8,5	15%	9	16%	7%	3,72

4. táblázat. Gambiai résztvevők írásbeli szintfelmérő eredményei

Gambiai résztvevők írásbeli szintfelmérő eredményei															
Feladat	Max pont	Résztevő										Csoport			
		KE	BU	EB	MA	CE	AL	Átlag	Szórás						
1 Formanyomtatvány	7	4	57%	4	57%	5	71%	5	71%	5	71%	5	71%	67%	0,47
2a Betűre rámutatás	5	5	100%	5	100%	5	100%	5	100%	5	100%	5	100%	100%	0,00
2b Betű kiejtése	5	3	60%	3	60%	4	80%	3	60%	3	60%	4	80%	67%	0,47
3a Számokra rámutatás	5	5	100%	5	100%	5	100%	5	100%	5	100%	5	100%	100%	0,00
3b Szám megnevezése	5	5	100%	5	100%	5	100%	5	100%	5	100%	5	100%	100%	0,00
4 Betűkapcsolatok felolvasása	5	2	40%	3	60%	1	20%	2	40%	3	60%	4	80%	50%	0,96
5 eltérő szó kiválasztása	7	7	100%	7	100%	7	100%	7	100%	7	100%	7	100%	100%	0,00
6 Szavak felolvasása	5	2	40%	1	20%	2	40%	3	60%	3	60%	4	80%	50%	0,96
7 Mondatok felolvasása	3	0	0%	1	33%	0	0%	1	33%	1	33%	1	33%	22%	0,47
8 Mondatok lemásolása	3	2	67%	2	67%	3	100%	2	67%	3	100%	3	100%	83%	0,50
9 Szavak diktálás utáni írása	3	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	0%	0,00
10 Mondatok diktálás utáni írása	3	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	0%	0,00
Össz. telj.	56	35	63%	36	64%	37	66%	38	68%	40	71%	43	77%	68%	2,67

2. Kutatási kérdés – Folyamattényező: A kurzusközi longitudinális felmérések eredményei az egyes résztvevők esetében

A kurzusközi felmérésekre az oktatás harmadik hónapjától kezdve havi rendszerességgel került sor. Az első három oktatási hónapban a fonéma-graféma megfelelések tanulására helyeződött a hangsúly, majd ezt követték a nyelv strukturális felépítése szerinti különböző nyelvi egységek. A felmérések saját készítésű feladatlapok, képek, szóképek, betűképek és szóbeli interakciók segítségével történtek, melyeket a mellékletben néhány példával szemléltetünk.

5. táblázat. Afgán résztvevők kurzusközi felmérésének eredményei

Afgán résztvevők kurzusközi felmérésének eredményei																
Feladat	Max pont	Résztevő										Csoport				
		NE		AR		MA		SA		AB		TA		Átlag	Szórás	
1a	Betű kiejtése	10	10	100%	10	100%	10	100%	10	100%	10	100%	10	100%	100%	0,00
1b	Betűre rámutatás	10	10	100%	10	100%	10	100%	10	100%	10	100%	10	100%	100%	0,00
1c	Hallott betű leírása	10	9	90%	10	100%	10	100%	8	80%	10	100%	95%	0,76		
2a	Szótagok felolvasása	10	7	70%	6	60%	8	80%	10	100%	0	0%	10	100%	68%	3,39
2b	Szótagok kirakása	10	5	50%	6	60%	5	50%	5	50%	0	0%	6	60%	45%	2,06
2c	Szótagok leírása	10	3	30%	4	40%	3	30%	6	60%	0	0%	6	60%	37%	2,05
3a	Szavak felolvasása	10	7	70%	7	70%	6	60%	9	90%	0	0%	8	80%	62%	2,91
3b	Szavak leírása	10	1	10%	1	10%	3	30%	4	40%	0	0%	2	20%	18%	1,34
3c	Hallott szó jelentése	10	10	100%	10	100%	10	100%	10	100%	7	70%	10	100%	95%	1,12
3d	Kép alapján jelentés leírása	10	1	10%	0	0%	1	10%	2	20%	0	0%	3	30%	12%	1,07
4	Formanyomtatvány	10	4	40%	4	40%	5	50%	6	60%	1	10%	6	60%	43%	1,70
5a	Mondatalkotás szóképekkel	5	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	0%	0,00
5b	Mondatalkotás szóban	5	2	40%	2	40%	2	40%	3	60%	0	0%	2	40%	37%	0,90
5c	Mondatalkotás írásban	10	1	10%	4	40%	5	50%	4	40%	0	0%	0	0%	23%	2,05
6a	Szóbeli párbeszéd	8	0	0%	2	25%	2	25%	4	50%	0	0%	2	25%	21%	1,37
6b	Írásbeli párbeszéd	10	2	20%	1	10%	4	40%	3	30%	0	0%	3	30%	22%	1,34
7a	Olvasott szöveg értése	15	2	13%	2	13%	4	27%	5	33%	2	13%	3	20%	20%	1,15
7b	Hallott szöveg értése	9	2	22%	2	22%	4	44%	5	56%	2	22%	3	33%	33%	1,15
Össz. telj.		172	76	44%	81	47%	92	53%	106	62%	40	23%	94	55%	47%	20,89

6. táblázat. Gambiai résztvevők kurzusközi felmérésének eredményei

Gambiai résztvevők kurzusközi felmérésének eredményei														
Feladat	Max pont	Résztevő								Csoport				
		EB		MA		CE		AL		Átlag	Szórás			
1a	Betű kiejtése	10	10	100%	10	100%	10	100%	10	100%	10	100%	100%	0,00
1b	Betűre rámutatás	10	10	100%	10	100%	10	100%	10	100%	10	100%	100%	0,00
1c	Hallott betű leírása	10	10	100%	10	100%	10	100%	10	100%	10	100%	100%	0,00
2a	Szótagok felolvasása	10	10	100%	10	100%	10	100%	10	100%	10	100%	100%	0,00
2b	Szótagok kirakása	10	10	100%	10	100%	10	100%	10	100%	10	100%	100%	0,00
2c	Szótagok leírása	10	10	100%	10	100%	10	100%	10	100%	10	100%	100%	0,00
3a	Szavak felolvasása	10	10	100%	10	100%	10	100%	10	100%	10	100%	100%	0,00
3b	Szavak leírása	10	7	70%	8	80%	10	100%	10	100%	10	100%	88%	1,30
3c	Hallott szó jelentése	10	10	100%	10	100%	10	100%	10	100%	10	100%	100%	0,00
3d	Kép alapján jelentés leírása	10	7	70%	10	100%	10	100%	8	80%	8	80%	88%	1,30
4	Formanyomtatvány	10	8	80%	9	90%	8	80%	10	100%	10	100%	88%	0,83
5a	Mondatalkotás szóképekkel	5	3	60%	5	100%	5	100%	5	100%	5	100%	90%	0,87
5b	Mondatalkotás szóban	5	5	100%	5	100%	5	100%	5	100%	5	100%	100%	0,00
5c	Mondatalkotás írásban	10	10	100%	10	100%	10	100%	10	100%	10	100%	100%	0,00
6a	Szóbeli párbeszéd	8	8	100%	8	100%	8	100%	8	100%	8	100%	100%	0,00
6b	Írásbeli párbeszéd	10	9	90%	10	100%	10	100%	10	100%	10	100%	98%	0,43
7a	Olvasott szöveg értése	15	13	87%	15	100%	15	100%	14	93%	14	93%	95%	0,83
7b	Hallott szöveg értése	9	7	78%	8	89%	9	100%	8	89%	8	89%	89%	0,71
Össz. telj.		172	157	91%	168	98%	170	99%	168	98%	96%	5,12		

Összefoglalva elmondható tehát, hogy a kurzusra analfabétaként érkező afgán résztvevők az oktatás során a szavak szintjéig jutottak el. A gambiai résztvevők ezzel szemben eljutottak a szöveg szintjéig és minden nyelvi struktúra vonatkozásában magasabb teljesítményt mutattak afgán társaikhoz képest.

3. Kutatási kérdés – Kimeneti tényezők: A kurzust záró telc A1.2 nyelvvizsga eredményei

A kurzust záró teljes nyelvvizsga feladatsor négy kompetenciaterületet mért, melyek a hallott szöveg értése, az olvasott szöveg értése, az íráskészség, valamint a beszéd-készség. Az A1 szintű német nyelvvizsga eredményeit a következő, a 7. és a 8. táblázat szemlélteti.

7. táblázat. Afgán résztvevők záróvizsga eredményei

Afgán résztvevők záróvizsga eredményei															
Feladat	Max pont	Résztevő										Csoport			
		AB		NE		AR		MA		TA		SA		Átlag	Szórás
Hallás 1	6	0	0%	0	0%	1	17%	1	17%	2	33%	2	33%	17%	0,82
Hallás 2	4	1	25%	0	0%	0	0%	1	25%	0	0%	1	25%	13%	0,50
Hallás 3	5	0	0%	0	0%	2	40%	0	0%	0	0%	0	0%	7%	0,75
Olvasás 1	5	0	0%	0	0%	1	20%	1	20%	1	20%	2	40%	17%	0,69
Olvasás 2	5	0	0%	1	20%	0	0%	0	0%	0	0%	1	20%	7%	0,47
Olvasás 3	5	1	20%	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	3%	0,37
Írás 1	5	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	1	20%	3%	0,37
Írás 2	10	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	0%	0,00
Beszéd 1	3	1	33%	1,5	50%	1	33%	1	33%	2	50%	1,5	50%	42%	0,25
Beszéd 2	6	0	0%	0,5	8%	0	0%	0,5	8%	1	8%	1	17%	7%	0,34
Beszéd 3	6	0	0%	0,5	8%	0	0%	0	0%	0	0%	0,5	8%	3%	0,24
Össz. telj	60	3	5%	3,5	6%	5	8%	4,5	8%	5	8%	10	17%	9%	2,29

8. táblázat: Gambiai résztvevők záróvizsga eredményei

Gambiai résztvevők záróvizsga eredményei											
Feladat	Max pont	Résztevő								Csoport	
		EB		MA		CE		AL		Átlag	Szórás
Hallás 1	6	3	50%	3	50%	4	67%	5	83%	63%	0,83
Hallás 2	4	2	50%	2	50%	3	75%	3	75%	63%	0,50
Hallás 3	5	2	40%	2	40%	3	60%	3	60%	50%	0,50
Olvasás 1	5	1	20%	2	40%	3	60%	2	40%	40%	0,71
Olvasás 2	5	2	40%	2	40%	2	40%	3	60%	45%	0,43
Olvasás 3	5	2	40%	3	60%	3	60%	3	60%	55%	0,43
Írás 1	5	2	40%	2	40%	3	60%	3	60%	50%	0,50
Írás 2	10	3,5	35%	3	30%	6	60%	5,5	55%	45%	1,27
Beszéd 1	3	2	67%	2	67%	2	67%	3	100%	75%	0,43
Beszéd 2	6	2,5	42%	2	33%	4	67%	3	50%	48%	0,74
Beszéd 3	6	1	17%	1,5	25%	4	67%	4	67%	44%	1,39
Össz. telj	60	23	38%	24,5	41%	37	62%	37,5	63%	51%	6,77

Összességében elmondható, hogy a 10 fős csoportból két gambiai résztvevő, CE és AL (5-5 osztály) teljesítette sikeresen, tehát 60 százalék fölött a vizsgát.

Diszkusszió

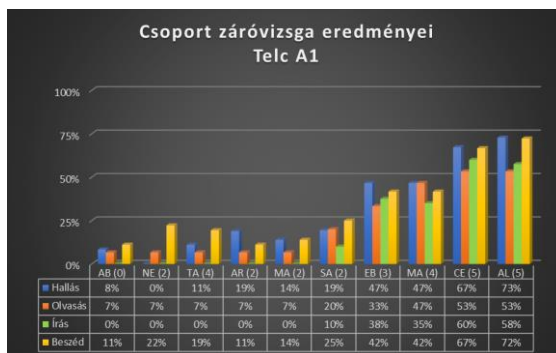
A tanulmány és a kutatások kapcsán több, megvitatásra érdemes pont merül fel. Így a BAMF szintfelmérő (Goethe-Institut, 2010) tesztet illetően felmerül a nyelvspecifikusság problémája, mely azt eredményezi, hogy alfabetizált egyéneknek is nehézséget okozna egy általuk nem ismert idegen nyelven e teszt kitöltése (grafémák helyes ejtése, számok megnevezése, hangos olvasás).

A kurzust záró telc A1 (2017) vizsga kapcsán is megfogalmazható a kérdés, hogy annak bizonyos feladatai mennyiben mérik objektíven a valódi nyelvtudást. A négy kompetenciaterület közül a hallott és olvasott szöveg értését mérő feladatok mindegyike (összesen hat feladat) feleletválasztós teszt. Ezek során a vizsgázónak 2 vagy 3 lehetséges válasz közül kell kiválasztania a helyeset, így tehát 50% vagy 33% esélye van a helyes válasz jelölésére akkor is, ha nem értette meg a feladatban szereplő szöveget.

Összegzés

A BAMF szintfelmérő, valamint a kurzusvégi telc A1 nyelvvizsga eredményeit ábrázoló táblázatok alapján megállapítható, hogy a tanulók teljesítmény alapján felállított sorrendje a kurzus kezdetén és végén azonos maradt. A kurzus kezdetekor az analfabéta tanulóknak nagy nehézséget jelentett a német mint idegen nyelv megtanulása, míg az angol nyelvtudással és latin betűs írásbeli ismeretekkel rendelkező gambiai tanulók jobb eredményeket mutattak. Minden tanuló esetében elmondható, hogy az olvasásértést és az íráskészséget mérő feladatok során érték el a legalacsonyabb pontszámokat, míg a hallás utáni szövegértés és a beszéd-készség területén magasabb teljesítményt mutattak. Ezt szemlélteti az 1. oszlopdiagram. Ez azzal indokolható, hogy az írásbeli kompetenciákat e felnőtt, kevés iskolai tapasztalattal rendelkező tanulóknak nem sikerült készség szinten elsajátítaniuk.

1. diagram. Csoport záróvizsga eredményei

Hivatkozások

- Bárdossy, I. (2006): *A curriculumfejlesztés elméleti és gyakorlati kérdései*. In: Bárdossy, I.-Fórray, R. K. – Kéri, K. (szerk): *Tananyagok a pedagógia szakos alapképzéshez*. PTE BTK Neveléstudományi Intézet: Pécs.
- Bryman, A. (2012): *Social Research Methods* [4th edition]. OUP: Oxford
- Döring, N. – Bortz, J. (2016): *Forschungsmethoden und Evaluation in den Sozial- und Humanwissenschaften*. 5. Auflage. Springer-Verlag GmbH: Berlin Heidelberg
- Lewin, K. (1946): *Action Research and Minority Problems*. In: *Journal of Social Issues*. Volume 2, Issue 4, 34-46. OCLC-szám: 1782412.
- Majzik, L.-né (1998): *Cseppben a tenger – Az esélyegyenlőségről a felnőttoktatás perspektívájából. L'Éducation des adultes dans un monde deux vitesses. Éducation pour tous. Situation et tendances* (Oktatást mindenkinek. A helyzet és a tendenciák.) 1977, UNESCO, 47. alapján. In: *Új Pedagógiai Szemle*. 1998 május.
- Steklács, J. (2013): *Olvasási stratégiák tanítása, tanulása és az olvasásra vonatkozó meggyőződés*. Nemzedékek Tudása Tankönyvkiadó: Budapest

Internetes hivatkozások

- Bundesamt für Migration und Flüchtlinge (=BAMF) (2015): *Konzept für einen bundesweiten Alphabetisierungskurs*. Überarbeitete Neuauflage – Mai 2015
https://www.google.hu/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=2&ved=2ahUK EwjopeGB1NnhAhUSPVAKHU4kDHQQFjABegQIBhAC&url=https%3A%2F%2Fwww.bamf.de%2FSharedDocs%2FAnlagen%2FDE%2FDownloads%2FInfothek%2FIntegrationskurse%2FKurstraeger%2FKonzepteLeitfaeden%2Fkonz-f-bundesw-ik-mit-alphabet.pdf%3F__blob%3DpublicationFile&usq=AOvVaw3rMdYIHZv8QYd-MJMd0DoR
- Goethe-Institut (30. April 2010): *Diagnose & Einstufung: Der Alpha-Baustein im Einstufungssystem in die Integrationskurse in Deutschland*. Dr. Michaela Perlmann-Balme, Bereich 41 – Sprachkurse und Prüfungen: München
https://www.goethe.de/lhr/pro/mig/alphabetisierung/Vortrag_Dr.Permann-Balme_30.04.2010.pdf
- OECD (2013): *The survey of Adult Skills: Reader's Companion*. OECD Publishing: Paris
[https://www.oecd.org/skills/piaac/Skills%20\(vol%202\)-Reader%20companion--v7%20eBook%20\(Press%20quality\)-29%20oct%202013.pdf](https://www.oecd.org/skills/piaac/Skills%20(vol%202)-Reader%20companion--v7%20eBook%20(Press%20quality)-29%20oct%202013.pdf)
- Oktatási Hivatal – Nyelvvizsgázatási Akkreditációs Központ (NYAK) (2002): *Közös Európai Referenciakeret*. Magyar változat, PDF formátum.
https://nyak.oh.gov.hu/nyat/doc/ker_2002.asp
- TELC Language Tests (2017): *Übungstest 1. Start Deutsch 1. Prüfungsvorbereitung. A1*. 10. Auflage 2017. telc GmbH: Frankfurt am Main
https://www.telc.net/fileadmin/user_upload/telc_deutsch_a1_uebungstest_1.pdf

Melléklet

1. melléklet. Saját készítésű szókétyák és képek szavak felolvasásához és a hallott szó jelentésének megállapításához

2. melléklet. Feladatlap az írásbeli mondatalkotáshoz (két afgán tanuló megoldásai)

8. Schreiben
Schreiben Sie 5 Sätze über sich. Stellen Sie sich kurz vor.

~~Abdul Hamid~~
~~27.05.19~~
~~BERNHARDT 18427 MAUS STRASSE~~
~~KINDER 6 JANUAR 9 JANUAR 2019~~
Janraht

9. Schreiben
Schreiben Sie 5 Sätze über das Bild

paqash Feilin
Mama Feilin
S Kind
Kind Feilin
LAME
lich
sesse

8. Schreiben
Schreiben Sie 5 Sätze über sich. Stellen Sie sich kurz vor.

meine Name ist No Jakt
ich habe 5 Kind meine Haus
dunnen Am selwe Haus and 7
ich habe alt Geburtag 22.11.13

9. Schreiben
Schreiben Sie 5 Sätze über das Bild

Vo kweiteit

? Kindier
Mama Feilin
paqash Feilin
LAME
Sessel
Tisch
Tika
Kind Feilin

3. melléklet. Írásbeli párbeszédalkotás (kérdés-válasz, mondatok sorrendjének számozása)

Was passt zusammen?			
1	Wie geht es dir?	a	Es ist warm und die Sonne scheint.
2	Wie ist das Wetter heute?	b	Es ist zehn nach neun.
3	Was macht ihr am Wochenende?	c	Danke, es geht.
4	Wie spät ist es?	d	Wir gehen in den Wald

Nummeriere die Sätze in der richtigen Reihenfolge	
	Gehen wir zusammen? Wir können dort einen Kaffee trinken.
	Hallo Petra.
	Ja, gerne.
	Hallo Thomas
	Ich gehe in die Stadt.
	Was machst du heute Nachmittag?